

Zpravodaj výzkumu SHARE

Stárneme s úsměvem (nebo bez)?

Téma

Práce a kariéra

Jedním z klíčových témat, které hýbou současnou Evropou, je stárnutí populace. Zatímco okolo přelomu milénia tvořili nejpočetnější skupinu v populaci lidé ve věku 30-40 let, predikce na rok 2050 naznačuje, že nejpočetnější budou lidé okolo šedesátky. Dále, výrazně poklesne podíl lidí mladších 40 let a souběžně naroste podíl lidí starších. Výrazný nárůst se očekává především u věkové skupiny od 60 do 80 let.

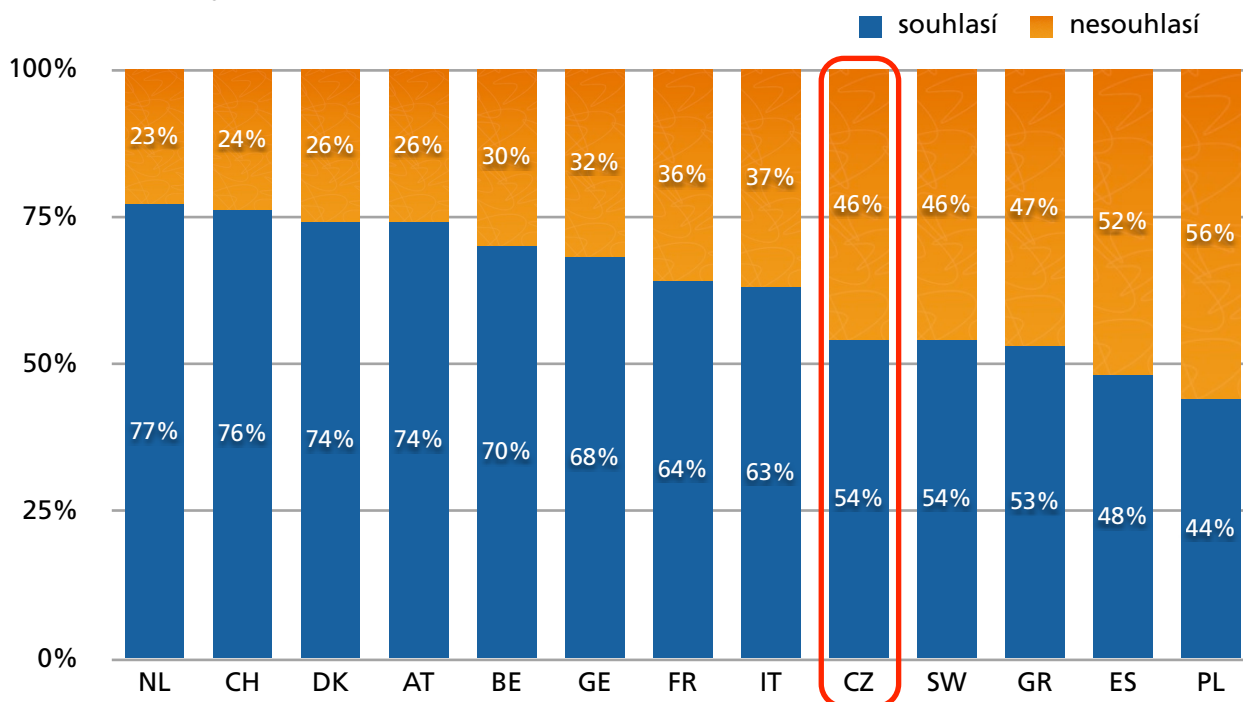
Taková situace je v historii lidstva zcela unikátní: ještě nikdy se nestalo, že by se většina populace nacházela na hranici ukončení produktivního věku, či dokonce za ní. Politici jednotlivých zemí Evropské unie pociťují ve zvýšené míře nutnost se na takovou situaci řádně připravit.

K tomu jim má posloužit (mimo jiné) studie nazvaná SHARE (*The Survey of Health, Ageing and Retirement in Europe*, česky *Studie o zdraví, stárnutí a důchodovém věku v Evropě*, známá též pod názvem *50+ v Evropě*). Jedná se o nejrozsáhlejší výzkum svého druhu prováděný na starém kontinentu, jehož se účastní většina zemí evropské sedmadvacítky. Výzkum je vytvářen a koordinován na univerzitě v německém Mannheimu.

Studie SHARE si klade za cíl lépe porozumět situaci lidí starších 50 let, a to jak po stránce ekonomické, tak i zdravotní, duševní apod. Počínaje rokem 2004 se studie opakovaně (jednou za dva roky) provádí ve stále více

SHARE (Survey of Health, Ageing, and Retirement in Europe) spočívá ve vytvoření celoevropského longitudinálního datového souboru zahrnujícího osoby starší 50 let a jejich rodiny. Mezi hlavní témata tohoto multidisciplinárního výzkumu patří: demografie a rodina; vzdělání; tělesné a duševní zdraví, zdravotní péče a rizika, kognitivní funkce; zaměstnání a důchod, vzájemná pomoc a finance v rodině, bydlení, příjmy a spotřeba domácnosti, majetek; sociální podpora, aktivity, kvalita života, a očekávání do budoucnosti. Výsledkem je unikátní soubor dat poskytující informace o stavu, historii a vývoji české a evropské společnosti.

Graf 1: Poměr lidí v jednotlivých zemích EU, dle toho, v jaké míře souhlasí s tím, že jsou za svou práci adekvátně odměněni.

zemích Evropské unie. Česká republika se připojila v roce 2006 a od té doby patří mezi stabilní a spolehlivé partnery. Výzkum v naší zemi koordinuje Národohospodářský ústav Akademie věd a sběr dat zajišťuje agentura SC&C, spol. s r.o. Prostřednictvím měsíčního zpravodaje **Stárneme s úsměvem (nebo bez)** Vás budeme průběžně informovat o průběhu výzkumu v ČR, jakož i přinášet zajímavé informace z existujících údajů.

Třetí vlna sběru dat v rámci výzkumu SHARE začala v ČR 1. února: vyškolení tazatelé začínají postupně navštěvovat domácnosti v českých městech a vybavení notebooky a výzkumným softwarem. Předpokládaným datem ukončení sběru dat je 1. červenec.

V tomto vydání Stárneme s úsměvem (nebo bez) bychom se rádi věnovali tematické práci a kariéru osob starších 50 let v Evropě. Seznámíme vás s tím, jak čeští senioři hodnotí jednotlivé aspekty svého povolání a pracovní kariéry a jak jsou na tom ve srovnání s ostatními zeměmi EU.

Jedním z nejzajímavějších témat je spokojenost s finančním ohodnocením za vykonávanou práci. Data ze studie SHARE ukazují, že **62 % Evropanů starších 50 let je spokojeno s tím, jak jsou ohodnoceni**. Jak je patrné v přiloženém grafu, čeští senioři patří k těm skeptičtějším. Míra jejich spokojenosti s platy (54 %) je velmi obdobná Švédům (54 %) či Řekům (53 %). Naši senioři sice nejsou tak spokojeni jako Holanďané (77 %), či Švýcaři (76 %), nicméně nejsou tak nespokojeni jako Poláci (44 %). Data pocházejí z předchozí vlny SHARE (2008), kdy se ze zemí bývalého východního bloku účastnilo pouze Česko a Polsko.

Jinou zajímavou otázkou je, do jaké míry se domníváme, že se přispělí obětujeme své práci. **Obecně se evropští senioři jen málo domnívají, že jejich obět je příliš vysoká (pouze 36 % odpovědělo kladně)**. Češi se ovšem řadí mezi národy, které se více než ostatní domnívají, že své práci obětují přespříliš. Podobně jako naši senioři (43 % odpovědělo kladně) jsou na

foto: P. Šmid

tom Řekové (40 %), Švédové (41 %) a Italové (46 %). Největší obět své práci, alespoň podle toho, jak se sami domnívají, přinášejí polští senioři – nadpoloviční většina (56 %) jich odpověděla kladně. Je velmi zajímavé, že co se týče názorů na platové ohodnocení a míru obětí práci, Češi se nacházejí ve stejné skupině jako Řekové a Švédové. Tento trend je poměrně neočekávaný a zasluhoval by hlubší vědeckou analýzu.

Zatímco v předchozích dvou otázkách jsme pozorovali výraznou diverzitu napříč jednotlivými zeměmi EU, na pracovní atmosféře se stárnoucí obyvatelé Evropy shodnou: **většina Evropanů starších 50 let (92 %) je spokojena s atmosférou v jejich práci**. Češi se nikterak nevychylují z průměru (94 % je spokojeno). Čili – sice se domníváme, že nejsme adekvátně zaplacení a že se obětujeme více, než je zdrávo, avšak jinak jsme v práci spokojeni: pracujeme v dobrých kolektivech za poměrně důstojných podmínek (až na ty platy).

Vzhledem k tomu, že všichni dotazovaní jsou již na konci svého produktivního věku, či již užívají důchodu, byli respondenti také požádáni, aby zpětně zhodnotili svou profesní kariéru. Ani v tomto ohledu se čeští senioři nikterak výrazně neliší od celoevropského průměru: **86 % Evropanů, jakož i 89 % Čechů je se svou kariérou spokojeno**.

Asi nikoho nepřekvapí, že nejspokojenější se svými profesními dráhami jsou Švýcaři, Dánové a Švédové (všichni 95 %). Nejméně spokojeni jsou Španělé, Italové (obojí 79 %), Řekové a Poláci (obojí 77 %). Ani v tomto případě neexistuje velká diverzita napříč evropskými zeměmi. Zdá se, že více než tři čtvrtiny všech obyvatel EU mají tendenci zpětně nahlížet na své profesní životy hlavně v dobrém.

Ukázalo se, že co se tématu práce a kariéry týče, čeští senioři se řadí k evropskému průměru. Nejsou sice tak spokojeni jako jejich vrstevníci ze zemí severní Evropy (a Švýcarska), nicméně jako pozitivní můžeme vnímat i skutečnost, že na jihu Evropy (a v Polsku) jsou lidé starší 50 let ještě méně spokojeni. Vzhledem k tomu, že studie probíhá opakovaně každé dva roky, bude velmi zajímavé sledovat, jak se tento trend mění: budou naši senioři spokojenější se svou prací a kariérou, nebo naopak méně spokojeni? Nebo jejich postoje zůstanou stejné? Více budeme vědět již na konci tohoto roku, kdy budou k dispozici data ze současného sběru.